

İKİNCİ MURAD'IN VASIYETNAMESİ

Mithat SERTOĞLU

Başbakanlık Arşivinde 162/14 sayıda kayıtlı bulunan bu belge, katalogda İkinci Murad'ın Bursa'daki caminin vakfiyesi olarak kayıtlı bulunmaktadır. Ancak, bunu incelediğimiz zaman belgenin bu camiye aid bir vakfiye olmayıp İkinci Murad'ın hicrî 850 yılı Cemaziyelevvel ayı ortalarında - Temmuz 1446 - yani vefatından beş buçuk yıl kadar evvel hazırlanmış bir vasiyetname olduğunu gördük. İkinci Murad bu vasiyetnamede Saruhan'da bulunan malından yirmi bin filorinin Mekke ve Medine fukarasına ve bu şehir halkından Kur'anı Kerim ve tevhid okuyup sevabını kendisine itâ edenlere Beyt-i Mukaddes - yeni Kudüs - fakirlerine ve Mescid-i Aksa'da Sahre Mescid'inde Kur'anı Kerim ve tevhid okuyanlara v.s. verilmesini, yakut yüzüğünün satılarak bedelinin kendi ruhu için gece gündüz Kur'anı Kerim okuyanlara, elmas yüzüğünün bedelinin de gömülmesinden evvel ve sonra tevhid okuyanlara, kendi üzerindeki hac farzının iskatı için birisine hac ettirilmesine harcanmasını, hiylesiz olarak namaz iskatının yapılmasını, Bursa'da oğlu Alâeddin'in üç dört zira' ötesine tabutsuz olarak gömülmesini, basit bir türbe yapıp Allahın rahmeti olan yağmurun üzerine yağması için üstünün açık bırakılmasını, yanına kimsenin gömülmemesini, Bursa şehrine Perşembe günü getirilip toprak altında yatışının ilk gecesinin Cuma gecesine olmasını, kölelerinin azad edilmesini istemekde, bu işlerin yapılmasına Vezir-i Âzam'ı memur ve Bursa Kadı, Nâib ve Müder-

risini de nâzır tâyin etmektedir. Vasiyetnamesinin şahidleri Ethem Oğlu Halil, Abdullah Oğlu Sadık ve Abdullah Oğlu İshak'dır.

Vasiyetname orijinal ve arabcadır. Devrin tipik sülüs yazısıyla yazılmış olup, asıl metin 61 satırdır. Belgenin tümü 204×22.5 ve yazılı kısım 177×16 santimetre eb'adındadır.

Vasiyetnamenin fotokopisini ve türkçeye tercümesini veriyoruz :

TEVEKKÜLÜM HÂLİKİMEDİR

RAHMAN VE RAHİM OLAN ALLAH'IN ADIYLA

(Kadının tasdiki)

Bu vasiyette olanlar yanımda geçti Ben bunları vasiyet edenden şifâhen duydum. Allah hayırlarını kabul etsin. Ben ganî olan Allah'ın rahmetine muhtac Feramüzi Oğlu Mehmed. - Allah'dan - yardım görmüş asker kadısuyum. Allah ilâhî fazlıyla onları (yani kendisini ve baba sını) aîv etsin.

Görüş sahibi olanların gözlerinden gaflet karanlığını açıp kaldıran Allah'a hamdolsun. Efendimiz Muhammed'e ve onun iyi ve güzel ve temiz soyundan olanlara selâvat olsun. Bundan sonra: Her türlü noksanlardan uzak olan Yüce Tanrı; Ulu Sultan, Büyük Hâkan, ümmetlerin idaresine mâlik, Arab ve Acem meliklerinin efendisi, gazî ve mücahidlerin yardımcısı kâfir ve müşriklerin katili, azgın ve inadcıların kahr edicisi,

zaif, miskin ve fakir Müslümanların yardımcısı, denizlerin ve karaların sultanı, fetih babası, şehid Sultan Bâyezid Oğlu kutlu Sultan Mehmed Oğlu Murad Hanı, Yüce Tanrı mülkünü ve saltanatını dâim etsin, herkesin ölümü tadacağını ve dünyada olan herkesin fâni olacağını ve ancak celâl ve ikram sahibi Allah'ın baki kalacağını bilmeğe ve Ulu Allah'ın «sizleri dünya hayatı mağrur etmesin. Gururlanmayın. Gurur Allah'a mahsusdur.» sözünü mülâhaza etmeğe, Allah'ın salât ve selâmı üzerine olan (Peygamberimizin) «Vasiyet edecek varlığı - bir şeyi - bulunan Müslümanın vasiyeti yanında yazılı olarak bulunmadıkça iki gece yatmaya hakkı yoktur.» sözünü sıkı sıkı tutmağa muvaffak etti. Kendisi, Allah hayrını kabul etsin, iyi niyetle ve saf inanışla sekiz yüz elli yılının Cumadelulâ ayının yedinci günü Saruhan memleketinde bulunan malının üçte birini vasiyet etti ve o maldan aşağıda harcama şekli açıkca bildirilecek on bin filori tâyin etti. Üç bin beş yüz filori Mekke, Allah onu şerefli etsin, fukarasına ve diğer üç bin beş yüz (filori) yine öyle, Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun, Peygamberimiz şehri (Medine) fukarasına harcansın ve ondan beş yüz (filori) yine öyle Mekke ahalisinden Kâbe ve Hatîm arasında toplanarak yetmiş bin kere lâilâhe illâllah kelimesini zikr edip sevabını adı geçen vasiyet sahibine itâ edenlere, Allah hayırlarını kabul etsin, harcansın ve ulu Kur'anı defalarca hatm edip yine sevabını adı geçen vasiyet sahibine ita edenlere, Allah iyi işlerini kabul etsin, harcansın ve yine o paradan beş yüz (filori), Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun Peygamberimiz şehri (Medine) ahalisinden Peygamberimizin salât ve selâmı ona olsun, Mescidinde toplanıp Ravza-i Mutahhara'ya (Peygamberimizin kabri) karşı oturarak yetmiş bin kere lâilâhe illâllah kelimesini zikredip sevabını adı geçen vasiyet sahibine ita edenlere ve Kur'a-

nı Kerim'i defalarca hatm edip sevabını vasiyet sahibine ita edenlere, Allah hayırlarını kabul etsin, harcansın ve geri kalan iki bin (filori) den bin beş yüzü Bey-i Mukaddes'in fakirlerine ve kalan beş yüzü Mescid-i Aksâ'da Sahre kubbesinde yetmiş bin kere lâilâhe illâllah kelimesini ve defalarca Kur'anı Kerim'i okuyanlara harcansın. Böylece adı geçen on bin filori bitti. Allah'ın, meleklerinin ve bütün halkın lâneti bunları duyduktan sonra değiştirenlerin üzerine olsun. Bundan sonra o maldan ayrıca harcanması aşağıda tafsilâtiyle anlatıldığı gibi on bin filori daha vasiyet etti. Allah hayırlısını kabul etsin. Yedi bin filorisi vakf eden için her gün ve her gece bu filori bitene kadar tecvidle güzel Kur'anı Kerim okuyanlara ve sevabını vasiyet edene itâ edenlere, Allah hayırlısını kabul etsin, bini (her ayın) ilk gününde seyyidlere (Peygamberin soyundan gelenlere) ve son bini, salât ve selâm üzerine olsun, Peygamberimize yetmiş bin salâvat okuyanlara ve sevabını vasiyet edene itâ edenlere, Allah hayırlarını kabul etsin, harcansın ve ayrıca bin (filori) de yine o zâta yetmiş bin kere lâilâhe illâllah kelimesini zikr edenlere ve sevabını vasiyet edene itâ edenlere, Allah iyi işlerini kabul etsin, harcansın. Bu on bin de tamam oldu. Bunları duyduktan sonra değiştiren olursa Allah'ın, meleklerinin ve halkın hepsinin lâneti üzerine olsun. Bundan sonra (şöyle) vasiyet etti; Allah hayırlarını kabul etsin. Kırmızı yakuttan kaşı olan bir miskalden fazla ve yanında bir deliği bulunan yüzüğünün satılmasını vasiyet etti. Bu yüzüğü kendisi doksan beş bin dirheme satın almıştır. Bu para, bitinceye kadar ruhu için gece ve gündüz Kur'anı Kerim okuyanlara harcansın. Bunu duyduktan sonra değiştiren olursa Allah'ın, meleklerinin ve halkın hepsinin lâneti üzerine olsun ve yine kaşı elmas olan yüzüğünün de satılmasını vasiyet etti. Parası, kendisinin gömülmesinden

evvel ve sonra yetmiş bin kere lâilâhe illâllah kelimesini zikir edenlere harcansın. O vakit satılmazsa bir yerde rehlin bırakılsın, borç para alınıp anılan yerlere harcansın. Ondan sonra satılır ve borç ödenir. Bunu duyduktan sonra değişdiren olursa Allah'ın meleklerinin ve halkın bütün lâneti üzerine olsun. Bundan sonra üzerinden hac farzını iskat için (birisine) hac ettirilmesini vasiyet etti. Bu maldan hac edecek kimseye bin filori harcansın. Bunu duyduktan sonra değişdiren olursa Allah'ın, meleklerinin ve halkın bütün lâneti üzerine olsun ve hiylesiz olarak namazını iskat etmeği vasiyet etti ve bunun için adı geçen paradan yettiği kadar harcansın. Bunu duyduktan sonra değişdiren olursa, Allah'ın, meleklerinin ve halkın hepsinin lâneti üzerine olsun. Yine adı geçen Bursa'da oğlu Alâeddin'in yanına, üç dört zira' uzağına gömülmesini ve (Nâşının) gelen sünnete göre toprak üzerine konulmasını ve sultanlar serdabı gibi serdab yapılmasını vasiyet etti ve mezarının avlusuna dört duvar yapılmasını ve Kur'an okuyanların oturması için dört taraftan üstlerine dam konulmasını ve damın ortasının da Allah'ın rahmetleri eserlerinden olan yağmurun mezarı üzerine yağması için açık bırakılmasını vasiyet etti. Bunların yapılması için o paradan beş bin filori harcansın. Oraya evlâdından ve akrabasından hiçbirinin konulmamasını vasiyet etti. Yine vasiyet etti ki, eğer ömrü vefa etmezse, Allah ömrünü uzatsın, Allah'ın yardımıyla Bursa şehrinde. Oraya getirilsin, Perşembe günü Bursa şehrine varıp yer altında yatışının ilki Cuma

gecesi olsun. Bundan sonra dedi ki: Şimdi mâlik olduğum kölelerin hepsi ve bundan sonra mâlik olacaklarım, trkcede Yan Oğlu adı verilen ve gerek şimdi benim yanımda ve yahut bir memuriyete kmış olanlar olsun, ölüm hastalığımdan kırk gün evvelinden itibaren hr olsunlar ve yine dedi ki, benimle memleketleri olan Saruhan'dan Edirne'ye gelen kölelerin hepsi, onlardan benimle Edirne'de bulunanlar ölüm hastalığımdan kırk gün evvel hr olsunlar.

Bundan sonra şöyle vasiyet etti; Allah iyiliklerini kabul etsin, Osmanlı memleketinde büyük vezir olanı bu hayır hakkında bu paradan zikir olunduğu miktarda harcamak üzere ve Bursa kadısı olan zatı ve Bursa'da nâib bulunan zatı ve Bursa medreselerinde müderris olan zatı da vasiyete nâzır tâyin etti. Onlar, tasarruf cihetlerini bilirler. Vasiyetin yerine getirilmesinde ve bu malların hepsinin masraflarına harcanması hususunda yardım ederler. Bunlar, sekiz yüz elli senesi Cumadelâhire ayının ortasında yazıldı.

*Buna şahid olan
Ethem Oğlu Halil
Allah onu affetsin.*

*
**

*Buna şahid olan
Abdullah Oğlu Sadık
Allah onu affetsin.*

*
**

*Buna şahid olan
Abdullah Oğlu İshak
Allah onu affetsin.*

توکل علی اللہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَعَلَّمَ كَاشِفُ ظِلْمَةِ الْعَفَلَةِ عَنْ جَائِرِ أُولِي الْأَبْصَارِ وَالْقَلْبِ

آ

سيدنا محمد وآل الطيبين الأطهار أما بعد فلما وفق الله سبحانه
 وتعالى محمد بن عبد الوهاب المشهور بالشيخ الفقيه
 محمد بن عبد الوهاب المشهور بالشيخ الفقيه
 سلطان البر والبحر سلطان أبو الفتح إرخان بن السلطان
 السلطان الشهيد السلطان بن يزيد بالله تعالى ملكه
 خذوا
 نفس ذلقة الموت وإن كل من علمها فإن يبقى جنته ذوالجلال
 ولا تخافوا قولنا لا نعذبكم بالحياة الدنيا ولا نعذبكم بالآخرة
 ما كنا نعذبكم
 ما كنا نعذبكم

نفس ذلقة الموت وإن كل من علمها فإن يبقى جنته ذوالجلال

ولا تخافوا قولنا لا نعذبكم بالحياة الدنيا ولا نعذبكم بالآخرة
 ما كنا نعذبكم

والمطعمي جودها على يد عمر بن حيوه الدين بن سيرين
الله عليهما السلام في شهر ربيع الثاني سنة ١٠٠٠
مكة المكرمة

فأوصى قبل الله تعالى خير آية عن خلوص النية وصفه الطويحي
المتن

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

للسابع من خطبى الأولى لسنة خمسين سنة بنت الملكة
الملك

حينئذ عيت بها مبلغ عشرة آلاف على هذا التفصيل الذي لا
يملكه إلا الله

فمنها ألفان من ذلك المبلغ إلى فقراء مكة منها ألفان
والباقي إلى الفقراء في مكة

منها أيضاً إلى فقراء مدينة الرسول صلى الله عليه وآله
وآله الطيبين الطاهرين في مكة

يجمع من أهل مكة الكعبة والجميع في كل سنة
بسم الله الرحمن الرحيم

...
القرآن العظيم من كتابه ثمانون جزءا
فانزلنا من السماء ماء فاصفا
القرآن العظيم من كتابه ثمانون جزءا

والنبي اجمعين و هو قبل ذلك
تعالى خيرا من غيره لا اله الا
الله

من ذلك المآل على هذا التفصيل الذي
ذكره في كتابه

...
...
...

القرآن المجيد في لغة واعلم ان القرآن
المجيد يكون وليا للمؤمنين

ويطوون قلبه وهو قبل ذلك
تعالى خيرا من غيره لا اله الا
الله

في يوم الاول والآخر الذي
تصلى على النبي صلى الله عليه
وسلم

ويطوون قلبه وهو قبل ذلك
تعالى خيرا من غيره لا اله الا
الله

ويصلي تواباً للمؤمنين قبل الله تعالى

لا اله الا الله سبحانه وتعالى وعظم توابه للمؤمنين

فمن تذر بعد ما سمع فعليه لعنة الله والملائكة والناس اجمعين

تعالى خيراً من ذلك الذي لم يفتأ راجعاً في التوب

وفي جنبه تقيته فكان أشد الامور التي يحذرها

تمت الى يعرف على القرآن المجيد في اليوم الذي انزل فيه

فعلية لعنة الله والملائكة والناس اجمعين

يصف تمته الى يذكر في كل الاوقات الله تعالى

فَبَلَدٍ فَبَدْوٍ كَذَلِكَ وَأَنْ يُسَمَّيَ ذَلِكَ الْوَقْتِ ^{بِسْمِ اللَّهِ}

مَا يَصِفُ الْوَعْدَ كَمَا تَسْمَعُ وَيُؤَدِّي الَّذِي فِي بَدْوٍ بَعْدَ مَا ^{وَاللَّيْلِ لَعَلَّهَا لَعَلَّهَا}

وَالنَّاسُ حَيْثُ رُؤْيُ أَنْ تَخْرُجَ عِنْدَ اسْتِطَاعَةِ فَرْضِ عِلْمِي ^{بِسْمِ اللَّهِ}

أَلْفَ أَفْوَءِي مِنْ ذَلِكَ مَا لَمْ يَدْرِكْ بَعْدَ مَا سَمِعَ فَعَلِيَ ^{لَعَلَّهَا لَعَلَّهَا}

وَأَوْصَى بِسِقْطِ صُلُوتِهِ بِالْجِيلِ وَيُضْرِبُ إِلَيْهِ ^{فِي ذَلِكَ}

بَعْدَ مَا سَمِعَ فَعَلِيَ لَعْنَةُ اللَّهِ وَاللَّيْلُ كَمَا تَسْمَعُ ^{فِي ذَلِكَ}

جَنْبَ طَرَفِ السُّلْطَانِ عِلَالَةَ الَّذِي يَحْيِي نَسَبَهُ ^{بَعْدَ}

وَيُوضَعُ عَلَى الرَّبِّ كَمَا يُولِي نَسَبَهُ لِمَا تَرْتَدُّ ^{بَعْدَ}

الفعة ويمن قوا بلوصي للذك ثقبك ليد خيرا اني يخفى ^{للعظم} القرآن

ملا كعدية يعطون قوا بلوصي الوحي الثقبك ليد خيرا اني ^{خمس مائة}

ايضا الى يحتجون من اهل مدينة السواصلي ليد خيرا اني ^{عليه الصلاة}

والاخر ثقبك في روض الطيرة في ذكره ^{والله اعلم} كذا

الفعة ويمن قوا بلوصي ثقبك ليد خيرا اني يخفى ^{الظيمة} القرآن

ملا كعدية ويمن قوا بلوصي ثقبك ليد خيرا اني يخفى

الافية الباقية الف وخمس ايدى الى قراء ليد خيرا اني ^{نفسه}

يحقق في المسجد الاضواء قبل الصخرة في ذكره ^{بمقتضى} كذا

وكانت بيني وبينها التي تجد لك البراءة في وقتها

بجانب الأبرياء على تحنها الفروع ويكون وسط السقف

تيزل على اللقدغيت هو آنا محمد الله ويصرف الجنايات

أفلا عرفتم ذلك للآل وأصله لا يوضع بعد

واقرباها وحولها يوم من بعد العزة بالتي في ملكها

يؤبى باليهما حيث يصد اليها في يوم الخميس

ليلا الجمعة فالكل عبد الملك الأرو وما ملكه عبد الله في الحج

سواء كان عند الأرو أو خرج للنصب فلكم خير قبل من

Handwritten signature or scribble in the bottom right corner.

ويأوفاك عبد جاء مع ملكه صار خان الملائكة ^{والطوائف}
 وهدى في الدنيا في النايخ المذكر فليكن قبله ^{أبوعزوقا}
 ثم أوصى قبل الله سبحانه أي يكون في زي كبري في الملكة ^{الجمانية}
 في ذلك الجزير في الأنوار المبررة حسب ^{تكون فاضيا}
 في محو شريف ساوايا فيها وقد في ماله سمانا ظير ^{صو}
 يعرف جهات تصرفه ويعلمون في تنفيذ الوصية ^{أولاد الوصية}

فمخزونة وساقا يابها وهدى ...
يعرفون حيا تضره ويعلمون في تنفيذ الوصية

الى صابرها اليفرة وعلج سينزل كوقع في الاربطة

تخرج الى الفخرية شهرين خفتاب
على ...

لعمري ...
شهد الله